

МАДАНИЯТ ЧОРАҲАЛАРИ

1 СОН, 3 ЖИЛД

ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ

НОМЕР 1, ВЫПУСК 3

CROSSROADS OF CULTURE

VOLUME 3, ISSUE 1

TOSHKENT-2021

МАДАНИЯТ ЧОПРАҲАЛАРИ / ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ / CROSSROADS OF CULTURE

№ 1 (2021) DOI:<http://dx.doi.org/10.26739/2181-0737-2021-1>

Бош муҳаррир:

Юсупова Марина Римовна
бош муҳаррир, санъатшунослик фанлари
номзоди, доцент

Главный редактор:

Юсупова Марина Римовна –
кандидат искусствоведения,
доцент

Chief Editor:

Yusupova Marina Rimovna –
candidate of art science, assistant
professor

Масъул котиб:

Маматқосимов Жаҳонгир Абирқулович
– масъул котиб, педагогика фанлари
бўйича фалсафа доктори (PhD),
доцент

Ответственный секретарь:

**Маматқосимов Джаҳонгир
Абирқулович** – доктор философских наук
(PhD) в области педагогических наук,
доцент (ответственный секретарь)

Executive Secretary:

Mamatkasimov Jakhongir Abirkulovich
– Doctor of Philosophy (PhD) in the field
of Pedagogical sciences, assistant professor
(Executive Secretary)

Таҳрир ҳаёти:

Редакционная коллегия:

Editorial team:

Маврулов Абдухалил Абдулхаевич –
тарих фанлари доктори, профессор

Маврулов Абдухалил Абдулхаевич –
доктор исторических наук, профессор

Mavkulov Abdukhalil Abdulkhaevich –
Doctor of Historical Sciences, Professor

**Иброҳимов Оқилхон
Ақбарович** – санъатшунослик фанлари
доктори, профессор

Иброҳимов Оқилхон Ақбарович –
доктор искусствоведения,
профессор

Ibrokhimov Okilkhon Akbarovich –
Doctor of Arts, Professor

Исакулова Нилуфар Жаникуловна –
педагогика фанлари доктори, профессор

Исакулова Нилуфар Жаникуловна –
доктор педагогических наук, профессор

Isakulova Nilufar Zhanikulovna –
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Нишонбоева Қундузхон Вахобовна –
тарих фанлари номзоди, доцент

Нишонбоева Қундузхон Вахобовна –
кандидат исторических наук, доцент

Nishonboeva Kunduzkhon Vakhobovna
– candidate of historical sciences, assistant
professor

Хайтматова Сабохат Агзамовна –
санъатшунослик фанлари номзоди, доцент

Хайтматова Сабохат Агзамовна –
кандидат искусствоведения, доцент

Khaytmatova Sabokhat Agzamovna –
candidate of art science, assistant professor

Касимов Нозим Козимович – филология
фанлари номзоди, профессор

Касимов Назим Козимович – кандидат
филологических наук, профессор

Kasimov Nazim Kozimovich – candidate of
filology science, Professor

Шермонов Элдор Уролович – педагогика
фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD)

Шермонов Элдор Уролович – доктор
философских наук (PhD) в области
педагогических наук

Shermanov Eldor Urolovich – Doctor of
Philosophy (PhD) in the field of Pedagogical
sciences

Нарзуллаев Гулом Асадович –
педагогика фанлари номзоди

Нарзуллаев Гулям Асадович – кандидат
педагогических наук

Narzullaev Gulom Asadovich – candidate
of Pedagogical Sciences

Худоев Ғани Мухаммадович –
санъатшунослик фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент

Худоев Ғани Мухаммадович – доктор
философских наук (PhD) в области
по искусствоведению, доцент

Khudoev Gani Muhammadovich – Doctor
of Philosophy (PhD) in the field of art
sciences, assistant professor

Абдуҷаббарова Мусаллам Лапасовна –
педагогика фанлари номзоди, доцент

Абдуҷаббарова Мусаллам Лапасовна –
кандидат педагогических наук, доцент

Abdujabbarova Musallam Lapasovna –
candidate of Pedagogical Sciences, assistant
professor

Якубов Бахтиёр Чориевич –
санъатшунослик фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD)

Якубов Бахтиёр Чориевич – доктор
философских наук (PhD) в области по
искусствоведению

Yakubov Baxtiyor Choriyevich – Doctor of
Philosophy (PhD) in the field of art sciences

Давлатов Ойбек Ғаниевич – педагогика
фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Давлатов Ойбек Ғаниевич – доктор
философских наук (PhD) в области
педагогических наук

Davlatov Oybek Ganievich – Doctor of
Philosophy (PhD) in the field of Pedagogical
sciences

Турсунметова Робия Абдулла қизи –
PhD таянч докторант

Турсунметова Робия Абдулла қизи –
PhD докторант

Tursunmetova Robiya Abdulla qizi –
PhD researcher

Саҳифаловчи: Абдулазиз Мухаммадиев

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улицы Амира Темура пр. 1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr. 1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1.Хаджиметов Бехзод Бахадирович ЎЗБЕКИСТОН МИНИАТЮРА САНЪАТИ: ТУРЛИ УСУЛ, ЙЎНАЛИШ ВА АШЁЛАРИ	4
2.Муродова Матлуба Шукуровна ЎЗБЕК НИКОҲ ТҶИИ МАРОСИМИ ФОЛЬКЛОРИНИНГ ЛОКАЛ ХУСУСИЯТЛАРИГА ОИД АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР	10
3.Мирпўлатов Хусан Тохирович НАВРЎ – ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ОБЪЕКТИ СИФАТИДА.....	14
4.Алимджанова Нодира Абдугапаровна ЎЗБЕК РАҚС САНЪАТИ РИВОЖИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	18
5.Ганиева Чарос Хашимовна МУЗЕЙ ПЕДАГОГИКАСИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ	23
6.Жўраев Хусан Алишерович МУҲАММАД КАРДАРИЙ ХОРАЗМИЙ “АЛ-ЖОМИЪ АЛ-ВАЖИЗ” АСАРИНИНГ ДУНЁ ОЛИМЛАРИ ТОМОНИДАН ЭЪТИРОФ ЭТИЛИШ САБАБЛАРИ	28
7.Исламов Феруз Хошимович ХИВА ХОНЛАРИНИНГ ШАҲАР ТАШҚАРИСИДАГИ САРОЙЛАРИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ.....	32
8.Шокаримов Ўктамжон Ибрагим ўғли ХОР САНЪАТИДА ПРОФЕССОР НАЙИРА ШАРАФИЕВАНИНГ ИЖОДИЙ ФАОЛИЯТИ.....	36
9.Ювошев Азиз Мамасолиевич ХАЛҚАРО БАХШИЧИЛИК САНЪАТИ ФЕСТИВАЛИ РЕЖИССУРАСИДА БАДИЙ-ИФОДАВИЙ ВОСИТАЛАР	40

МАДАНИЯТ ЧОРРАҲАЛАРИ ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ CROSSROADS OF CULTURE

Ювошев Азиз Мамасолиевич

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти магистранти

ХАЛҚАРО БАХШИЧИЛИК САНЪАТИ ФЕСТИВАЛИ РЕЖИССУРАСИДА БАДИЙ-ИФОДАВИЙ ВОСИТАЛАР

 DOI 10.26739/2181-0737-2021-1-9

Аннотация: Мазкур мақолада Халқаро бахшичилик санъати фестивалини ўтказишда бадий-ифодавий воситалардан фойдаланишнинг миллий ва замонавий усулларида фойдаланиш, фестивални ташкил этишнинг маъмурий асослари, фестиваль режиссураси ўрганилган ва таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: фестиваль, бахши, санъат, фольклор, дoston, бадихағўйлик, маросим, урф-одат.

Ювошев Азиз Мамасолиевич

Магистрант государственного
института искусств и культуры Узбекистана

ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ И ВЫРАЗИТЕЛЬНЫЕ СРЕДСТВА В РЕЖИССУРЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ФЕСТИВАЛЯ ИСКУССТВА БАХШИ

Аннотация: В статье исследуются и анализируются использование национальных и современных методов художественно-выразительных средств в проведении Международного фестиваля искусства бахши, административная основа организации фестиваля, а также его режиссура мероприятия.

Ключевые слова: фестиваль, бахши, искусство, фольклор, эпос, бадихагойлик, обряд, традиция.

Yuvoshev Aziz Mamasolievich

Master's student at Uzbekistan State
Institute of Arts and Culture

ART AND EXPRESSIVE MEANS IN THE DIRECTION OF THE BAKHSHI INTERNATIONAL ART FESTIVAL

Resume: The article examines and analyzes the use of national and modern methods of artistic and expressive means in holding the International Festival of Bakhshi Art, the administrative basis for organizing the festival, as well as its direction of the event.

Key words: festival, bakhshi, art, folklore, epic, badihagoilik, rite, tradition.

Республикаимизда олиб борилаётган ислохатлар самарасини янада ошириш, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал ривожланиши учун шарт-шароитлар яратиш,

мамлакатимизни модернизация қилиш ҳамда ҳаётнинг барча соҳаларини либераллаштириш бўйича устувор йўналишларни амалга ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сон фармонининг “Ижтимоий соҳани ривожлантириш” устувор йўналишда маданият, илм-фан, адабиёт, санъат ва спорт соҳаларини такомиллаштириш каби вазифалар белгиланган [1].

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 3 август куни ижодкор зиёлилар вакиллари билан учрашуви санъат аҳлини янгидан янги ижодий муваффақиятларга эришиши учун илҳом бағишлади. “Бизнинг ҳавас қилса арзийдиган буюк тарихимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган улуг аждодларимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган бекиёс бойликларимиз бор. Ва мен ишонаман, насиб этса, ҳавас қилса арзийдиган буюк келажагимиз, буюк адабиётимиз ва санъатимиз ҳам албатта бўлади” [2] - деб таъкидлаб, ижодкорларга ҳам ишонч, ҳам масъулият юкледи.

Шунингдек, Президентимиз Ш.М.Мирзиёев томонидан ижтимоий, маданий-маърифий фаолиятдаги жараёнларни янгича тизимлаштириш, яъни ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш юзасидан билдирган беш муҳим ташаббус соҳа ходимлари олдида улкан вазифаларни қўяди [3; 4].

Давлатимиз томонидан олиб борилаётган ислохотларнинг ижросини таъминлашда ва уларни халқнинг турли қатламларига етказиш, тарғиб қилишда оммавий байрам ва томошаларнинг маънавий ҳамда эстетик аҳамияти каттадир.

Жумладан, кейинги йилларда катта тантаналар билан нишонланиб келинаётган халқаро фестиваллар шукуҳи нафакат Республикамиз аҳлига балки, халқаро бадий майдонда кенг ёйилиб дунё аҳлига ўзбек миллий маданияти ва санъати, халқнинг ижтимоий яшаш тарзи, ўзбек халқ байрамларининг спецификаси, мусикий услублари, хунармандчиликдаги анъаналар, урф-одат ва маросимлари ҳақида кенг маълумот бериб келмоқда.

Бу борада байрам ва томошаларнинг бадий беағи, режиссурасидаги бадий-ифодавий воситаларнинг профессионал қўлланилиши ҳам алоҳида аҳамиятга эга бўлиб, хорижлик меҳмонларнинг нигоҳини ўзига жалб этиб, уларнинг бадий тафаккурини янада бойитишга хизмат қилмоқда.

Ўзбек миллий бахшичилик ва дostonчилик санъатининг ноёб намуналарини асраб-авайлаш ва ривожлантириш, уни кенг тарғиб қилиш, ёш авлод қалбида ушбу санъат турига ҳурмат ва эътибор туйғуларини кучайтириш, турли халқлар ўртасидаги дўстлик ва биродарлик ришталарини мустаҳкамлаш, ижодий ҳамкорлик, маданий-маънавий муносабатлар доирасини халқаро миқёсда янада кенгайтириш мақсадида Президентимизнинг 2018 йил 1 ноябрдаги “Халқаро бахшичилик санъати фестивалини ўтказиш тўғрисида”ги қарорига мувофиқ Сурхондарё вилоятининг Термиз шаҳрида ҳар икки йилда бир марта бахшичилик санъати фестивали ташкил этилиб келинмоқда. Мазкур фестивалнинг биринчиси 2019 йил 5-10 апрель кунлари Термиз шаҳрида ўтказилди.

Қадимий ва қадрли санъат тури ҳисобланмиш бахшичилик санъати авлоддан-авлодга, отадан-болага, устоздан-шогирдга ўтиб халқнинг тарихи, ўзлиги ва дардини куйлади. Бу борада атоқли дostonчилар ва бахшилар Эргаш Жуманбулбул ўғли, Фозил Йўлдош ўғли, Ислом шоир Назар ўғли, Муҳаммадқул Жонмурод ўғли Пўлкан, Умир шоир Сафар ўғли, Бола бахши-Қурбонназар Абдуллаев, Зоҳир бахши Қўчқоров, Кодир бахши Раҳимов, Чори бахши Хўжамберди ўғли, Шомурод бахши Маҳманов, Бобораҳим Маматмуродов, Қаландар бахши Норматов, Қора ва Чори бахши Умиров, Хўшбоқ бахши Мардонақул ўғли, Шоберди бахши Болтаев, Абдуназар бахши Поёнов, Абдумурод ва Қаҳҳор бахши Раҳимов қабилар ана шулар жумласидандир.

Халқ бахшилари юртимизнинг барча ҳудудларидан етишиб чиққан. Кейинги авлод бахшилари берган оғзаки маълумотларга қараганда, XIX аср ва XX аср бошлари дostonчилиكنинг энг гуллаган, ижро усуллари ғоятда такомилга етган даври ҳисобланади. Бу даврда бахшилар репертуарида 200 га яқин халқ дostonи бўлиб, уларни машҳур сўз санъати усталари куйлаб келган. Эргаш Жуманбулбул ўғли, Фозил Йўлдош ўғли, Пўлкан шоир, Ислом шоир, Саидмурод Паноҳ ўғли, Абдулла шоир, Умир шоир, Бола бахши, Нурмон Абдувой ўғли, Холёр Абдукарим ўғли, Кодир бахши, Ҳайдар Бойчаев, Раззоқ Қозоқ ўғли, Зоҳир Қўчқор ўғли каби етакчи санъаткорлар ўзига замондош бошқа бахшилар билан бирга бу эпик анъанани қабул қилиб олиб, уни янада ривожлантирди, баркамол ва гўзал ҳолатда бизгача олиб келди. Улар даврнинг муҳим ижтимоий-сиёсий воқеаларини тасвирловчи 20 дан ортиқ янги дoston яратган. Фольклор заминидан мустаҳкам турган бу санъаткорлар янги-янги форма ва имкониятлар излаб топиб, анъанавий усул ва тасвирий воситаларни янги тематика ва ғояларга бўйсундирган.

Дostonчилик анъаналари бугунги кунда ҳам айрим ўзгаришлар билан изчил давом этмоқда.

Ака-ука Қора ва Чори Умировлар, Хушбоқ Мардонақулов, Қахҳор Раҳимов, Шоберди Болтаев, Абдуназар Поёнов, Қаландар Норматов, Норбек Абдуллаев каби бахшилар ва уларнинг қўлаб шогирдларининг ижодкорлик ва ижрочилик фаолияти туфайли бахшичилик анъаналари XX асрдан XXI асрга олиб ўтилди, терма ижодкорлиги ривожланди. Бу эса юртимизнинг турли ҳудудларида фольклор ансамбллари ташкил топиши, ёшлар орасида дostonчилик сирларини ўрганишга иштиёқ кучайишига олиб келмоқда.

Юқорида айтилганидек, дostonчилик - юксак профессионал санъат. Шунинг учун ҳам етакчи халқ шоирлари бўлажак бахши - шогирд тайёрлашга алоҳида эътибор берганлар. Оғзаки тарзда яратилиб, қўлаб келинган дostonларни авлоддан-авлодга фақат шу йўл билангина етказиш мумкин эди. Етакчи бахшилар шогирдларига 2-3 йил давомида дostonчилик йўлларини ўргатган. Барча ўқитиш ва ўргатиш ишлари устоз ижросини тинглаш орқали амалга оширилган. Шогирд устоз репертуарининг муайян қисмини ўрганиб, мустақил ижрочи даражасига қўтарилгач, унга оқ йўл тиланган.

Мамлакатимизда дoston қўлаш анъанаси қадимда уч йўналишда ривожланган. Биринчиси Булунғур, Қўрғон, Шаҳрисабз, Қамай, Нарпай, Шеробод, Жанубий Тожикистонда яшовчи ўзбек-лақай дostonчилик мактабларида дўмбира чертиб якка ҳолда, бўғиз овоз билан ижро этилган. Иккинчиси Хоразмда тор, дутор, ғижжак, гармон, буламон, қўшна, доира жўрлигида баъзан якка, баъзан жуфт ҳолда, очик овоз билан ижро этилган. Учинчиси, Фарғона водийсида дутор жўрлигида очик овозда айтилган. Афсуски, ушбу мактабларнинг айримлари ўз фаолиятини тўхтатган, баъзилари эса йўқолиб кетиш арафасида турган бир пайтда давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан Термиз шаҳрида бахшилар мактаби ташкил этилди. Бундан қўзланган асосий мақсад истеъдодли ёшларни кашф этиш ва тарбиялаш, навқирон авлодни халқ оғзаки ижодининг ноёб ва бой хазинаси билан яқиндан таништириш ва уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашдан иборат.

Халқ ижодкори - бахшилар, шоирлар, оқинлар, жировлар, жирчилар, манасчилар ва киссахонларнинг ўзаро ҳамкорлиги, бири-бирига устоз-шогирдлиги, шу орқали улар эпик репертуарининг бойиб бориши мисолида ҳам очик-ойдин қўришимиз мумкин. Шу маънода, фестивалга халқаро мақом берилгани ҳар жиҳатдан асосли ва ибратлидир. Айни вақтда бундай фестиваллар, қўрик-танловлар, ҳамкорликда турли-туман тадбирлар ўтказиш халқимиз бадиий ижоди бойликларини халқаро миқёсда тарғиб-ташвиқ қилиш учун муносиб майдон ҳамдир.

Ушбу фестиваль қўлами ва аҳамияти жиҳатидан жуда нуфузли саналади. Буни унинг ЮНЕСКО шафелигида ўтказилаётгани, мазкур санъат байрамида Таълим, фан ва маданият масалалари бўйича ислом ташкилоти (АЙСЕЕСКО), шунингдек, Афғонистон, Туркия, Тожикистон, Кувайт ҳамда бошқа давлатлардан қўлаб фахрий меҳмонлар, 80 дан ортиқ мамлакатлардан 300 га яқин вакиллар қатнашишидан ҳам билиш мумкин. Шунингдек, 20 давлатнинг оммавий ахборот воситалари ходимлари анжумани бевоқиф ёритиб боришди.

Халқаро фестивалда мамлакатимиз фольклоршунос олимлари, бахши, жиров ва оқинлар, санъаткорлар ва бахшичилик санъати мухлислари билан бирга жаҳоннинг 75 га яқин давлатидан 300 дан зиёд меҳмонлар иштирок этишди. Миллий кадриятларимиз улуғладиган бу тадбирда қатнашиш, ундан завқ-шавқ олиш истагини билдирган маҳаллий ва хорижлик меҳмонлар учун барча шароитлар ҳозирланди. 4 минг 700 дан ортиқ ётоқ-жой тайёрланди. Тўққизта меҳмонхона ва санаторий-профилакторийда мингдан зиёд қўшимча ўрин захираси яратилди. 483 ўринли 102 та оилавий меҳмон уйлари ташкил этилди. Хўрандаларга сифатли хизмат кўрсатиш мақсадида 23 ресторан ва кафе тайёрланди. Сифатли тиббий, транспорт ва бошқа хизматлар кўрсатиш, фестиваль иштирокчиларининг хавфсизлигини таъминлаш юзасидан зарур чора-тадбирлар белгилаб олинди.

Халқаро бахшичилик санъати фестивалида турли вилоятлар вакиллари ноёб ва нафис ҳунармандчилик буюмлари, ҳудуднинг ўзига хос кадриятларини кенг намойён этишди. Фольклор санъати, турли халқ ўйинлари, театрлашган сахна асарлари билан барчани хушнуд қилишди.

Муҳташам Санъат саройи ҳудудида барпо этилган этнографик шаҳарчалар эрта тонгдан янграётган қуй-қўшиқлар ва бахшилар дўмбира жўрлигида қўйлаётган дostonлар одамларни яна дунё халқларини бирлаштирган катта байрамга чорлади. Этнографик шаҳарчанинг бир томонида миллий ҳунармандчилик буюмлари, бошқа томонида санъаткорларнинг ранг-баранг чиқишлари қалбларга ўзгача тароват улашади. Дор ўйинлари ҳам қўпчиликни аллақачон ўзига мафтун этган.

Фарғона туманидан келган “Водил чинори” дорбозлик гуруҳи ҳам осмонўпар дор ўйинлари билан барчага ўзгача завқ бағишлаган бўлса, масҳарабоз ва полвонларнинг чиқишлари ҳам томошабинларга манзур бўлди. Дор ўйинлари - қадимий миллий санъатимизнинг бир бўлаги, мустаҳкам илдизларидан бири. Бу ҳунарга халқ оғзаки ижоди намуналарида ҳам чуқур таъриф берилиб, қўлаб келинган. Тўй томошалар дор ўйинларисиз ўтмаган. Шу боис бўлса керак, санъатнинг бу турига халқимизда ҳамон қизиқиш ва интилиш кучли.

Фестиваль доирасида республиканинг турли вилоятларидан келган моҳир пазандалар ўз ҳудудларининг тансиқ таомларини тайёрлаш жараёнини намойиш этдилар. Кўргазма иштирокчилари Самарқанднинг бўрсилдоқ нонлари, Жиззах, Қашқадарё ва Сурхондарёнинг тандир кабоблари, Андижоннинг паловхонтўраси ва бошқа таомларнинг тайёрланиш усулларини кузатиш баробарида уларни таътиб кўриш имкониятига ҳам эга бўлишди.

Сурхондарё вилояти павильонида маҳаллий ва жаҳоннинг 24 давлатида тайёрланадиган таомлар кўргазмаси намойиш этилди. Сурхонча тандир кабоб ва узунлиги бир метрдан зиёд бўлган алпомиш кабоблар ҳам иштирокчилар эътиборини ўзига тортди.

Кўргазмада мавжуд дунё таомлари халқимизнинг пазандалик маҳоратини кенг намойиш этаётган бўлса, миллий таомларимиз жаннатмакон юртимизда қадимдан ошпазлик санъати юксак даражада ривожланганидан дарак беради. Қўли гул ошпазлар тансиқ таомларнинг тайёрланиш жараёнини кўрсатиш билан бирга, унинг тарихи ҳақида ҳикоя қилиб бераётгани иштирокчилар эътиборини тортаётгани бунинг далилидир.

Фестивалнинг асосий қисми, яъни очилиш маросимида Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев, ҳукумат аъзолари, хорижий давлатлардан етиб келган юқори мартабали меҳмонлар, санъаткорлар ва оммавий ахборот воситалари иштирок этди. Маросимда Президент Ш.Мирзиёев фестиваль иштирокчиларини қутлади.

Президентимиз тантанали маросимда фольклор санъатига бутун дунёда қизиқиш сусайиб бораётгани ва бунинг сабабларини чуқур таҳлил қилар экан, халқ ижодиётининг нафис намуналарини асраб-авайлаш, ривожлантириш ва келгуси авлодларга безавол етказиш бўйича қимматли фикрлар билдирди. Жаҳон олимлари, мутахассислари ва санъаткорларини бирдек ўйлантириб келаётган бу муаммо ечимини топишнинг энг равон, энг макбул йўлларини белгилаб берди.

Жумладан “Айни вақтда ҳозирги глобаллашув даврида, тижорат воситасига айланган “оммавий маданият”, шоу-бизнеснинг салбий таъсири тобора кучайиб бораётган мураккаб замонда ҳар қандай миллий маданиятнинг булоғи бўлган фольклор санъатига эътибор ва қизиқиш, афсуски, сусайиб бораётгани ҳам сир эмас. Ҳолбуки, фольклор санъати, таъбир жоиз бўлса, бу - инсониятнинг болалик қўшиғидир” - деган фикрлари бугунги фестивалнинг ҳам маънавий, ҳам ижтимоий, ҳам эстетик аҳамиятини белгилайди [3].

Президентимиз ўз нутқида ўзбек бахшичилик мактабининг асосчилари Эргаш Жуманбулбул ўғли, Ислон шоир, Фозил Йўлдош ўғли, Пўлкан шоир, Бола бахши, Эсемурат жирон, Шерна бахши, Мардонакул Авлиёқул ўғли, Қодир бахши Раҳимов ва бугунги кунда уларнинг издошлари бўлмиш Шомурод Тоғаев, Шоберди Болтаев, Абдуназар Поёнов, Қахҳор ва Абдимурод Раҳимовлар, Қаландар бахши, Гулнара Аллембергенова, Ғайратдин Отемуратов, Шодмон Хўжамбердиев, Илҳом Норов каби ўнлаб истеъдодли ижрочилар номини тилга олиб уларнинг фаолиятини чуқур ўрганиш ва тарғиб қилиш масаласига эътибор қаратди [3].

Шунингдек, бахшичилик санъатини илмий ўрганишдек муҳим ишга катта ҳисса қўшган атоқли шоир Ҳамид Олимжон, Ҳоди Зариф, Музайяна Алавия, Мансур Афзалов, Буюк Каримий, Зубайда Ҳусайнова сингари фан арбобларининг хотирасини ҳурмат билан ёд этиб, бугун уларнинг ишларини муносиб давом эттираётган Тўра Мирзаев, Жалғас Хушнӣёзов, Сафарбой Рўзимбоев, Шомирза Турдимов, Маматқул Жўраев, Тоштемир Турдиев, Жаббор Эшонкулов ва бошқа жонқуяр олимларнинг номларини миннатдорлик билан қайд этиб ўтди [3].

Таниқли режиссёр Баҳодир Йўлдошев, Рустам Шамсутдинов ва Бахтиёр Сайфуллаев сахналаштирган тадбирда Ўзбекистон халқ артисти Абдуҳошим Исмоилов бошчилигидаги созандалар гуруҳи, Ўзбекистоннинг барча вилоятларига хос ранг-баранг, анъанавий либосларни кўз-кўз қилган раққос ва раққосалар фестивалга ўзгача жозиба бахш этди.

“Алпомиш”, “Тулойим ва қирқ қиз”, “Ошиқ Ғариб ва Шоҳсанам” дostonларидан парчаларни жонли айтган бахши, жирон ва оқинлар Ўзбекистоннинг тарихий маданияти, урф-одатларини сахнада жонлантирди. Шу билан бирга Бухоро мавриги, Хоразм лазгиси томошабинлар қатори хорижлик меҳмонларни ҳам хушнуд этди.

Ўзбекистонда биринчи марта ташкил этилган Халқаро бахшичилик санъати фестивали очилиш тадбири турли ҳудудлардан йиғилган бахшиларнинг жўрлигида, мушакбозлик сахнаси билан якунланди.

Беш кун давом этган мазкур фестивалда дунё бахшилари ўз санъати билан ўзаро беллашди, кези келса фикр ва тажриба алмашишди.

Халқаро бахшичилик санъати фестивали доирасида «Жаҳон цивилизациясида бахшичилик санъатининг ўрни» мавзуйига бағишланган халқаро илмий-амалий конференция бўлиб ўтди. Анжуманда дунёнинг турли ҳудудларидан келган олимлар, илмий тадқиқотчилар бахшичилик ва дostonчилик санъатини ривожлантириш, халқ оғзаки ижоди дурдоналарининг Шарқ ва Ғарб маданияти ва санъатидаги ўрни ҳамда аҳамиятини янада ошириш, ўзбек ва бошқа халқлар дostonларини илмий ўрганиш, ўзаро ижодий ҳамкорликни кенг йўлга қўйиш каби масалалар

муҳокама этилди.

Анжуманнинг ялпи йиғилишида “Бахшиларнинг эстетик қарашлари”, “Марказий Осиёда номоддий маданий мерос муҳофазаси бўйича халқаро ҳамкорлик: минтақада ИЧКАП билан муштарак ишлар мисолида”, “Туркий эпосда дoston айтиш санъатининг бадиий ва вақтга оид контексти” каби ўнлаб мавзуларда маърузалар тингланди. Дарҳақиқат, бахшичилик халқ оғзаки ижодининг ёрқин намунаси бўлиб, унда ҳар бир халқнинг ўтмиши, руҳияти, менталитети, қадриятлари, урф-одат ва анъаналари акс этади. Шу боис ушбу ноёб санъат мавжуд бўлган барча элларда у номоддий маданий мерос сифатида муҳофаза қилинади, юксак қадрланади.

Бахши ва бахшичилик санъати – бу анъаналарда сақланиб, бизгача етиб келган оддий мерос эмас, у биз билан ҳаракатда, хизматда, ўсиш ва ривожланишда бўлган улкан ижод. Бу тенгсиз ижодни бугунга хизмат қилдириш, унинг замонамизга ҳамнафас жиҳатларини ривожлантириш бизнинг асосий вазифамиздир.

Бахшичилик санъати фестивали аввало Президент ва ҳукумат қарорлари асосида ташкил этилиб, жаҳон маданий майдонида ўзига хос янги ўзбек байрамларини вужудга келтирди. Мазкур байрам томошаларини ташкил этиш ва ўтказишда инновацион техника ва технологиялардан кенг фойдаланилди. Бу жараён нафақат фестиваль ўтказиладиган махсус бадиий майдонда балки, майдон атрофида ташкил этилган турли кўргазма, халқ ўйинлари ва дор ости ўйинлари намойишида, маҳаллий ишлаб чиқариш маҳсулотлари намойишларида ҳам асосий бадиий восита сифатида қўлланилди.

Режиссёр Баҳодир Йўлдошев томонидан амалга оширилган ва фалсафий маънога эга бўлган бахшичилик санъати фестиваллари миллий ва замонавийлик интеграцияси асосида юзага келган бадиий томоша бўлиб, бунда миллий қадриятлар ва миллий тарихни сўзловчи мумтоз ва халқ қўшиқлари, миллий оммавий рақслар ўзига хос замонавий ижодий услублар омухталигида инновацион услубларни вужудга келтирди.

Адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сон Фармони. www.lex.uz.
2. Мирзиёев Ш.М. Адабиёт ва санъат, маданиятни ривожлантириш - халқимиз маънавий оламини юксалтиришнинг мустаҳкам пойдеворидир // Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси. Халқ сўзи. 2017 йил 4 август.
3. Lloyd, Georgina. (2009). The Safeguarding of Intangible Cultural Heritage: Law and Policy. PhD Thesis, University of Sydney. – 350 p.
4. Umarov M. Estrada va ommaviy tomoshalar tarixi. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2009. – 303 b.
5. Абдурахманов И.Р. Ўзбек халқ ўйинлари ва томошалари (XX аср, Ўзбекистоннинг жанубий вилоятлари мисолида): Дис. ... сан. фан. ном. – Тошкент: Санъатшунослик илмий-тадқиқот институти, 1997. – 153 б.
6. Асқаров А. Ўзбек халқининг келиб чиқиш тарихи. – Тошкент: Ўзбекистон, 2015. – 672 б.
7. Жаббаров И. Ўзбек халқи этнографияси. – Тошкент: Ўқитувчи, 1994. – 320 б.
8. Қорабоев У. Ўзбек халқи байрамлари. – Тошкент: Шарқ, 2002. – 239 б.
9. Соатов Ғ. Ўзбек халқ анъанавий байрамлари таркибидаги фольклор асарларининг поэтик хусусиятлари: Дис. ... фил.фан.ном. – Тошкент: Ўз Р. ФА А.Навоий номидаги Адабиёт институти, 1993. – 144 б.
10. Шодиев Б. Наврўз байрами. – Тошкент: Ўзбекистон Миллий Энциклопедияси, 2001. – 128 б.
11. www.uza.uz.
12. www.madaniyat.uz

“МАДАНИЯТ ЧОППАХАЛАРИ” ЖУРНАЛИ

Тақдим этилаётган мақолаларга қўйилган талаблар:

1. Мақолалар ўзбек, инглиз ва рус тилларида минимал 8 саҳифадан иборат бўлиб, Microsoft Word дастурида Times New Roman шрифтида 14 кегль, 1,5 сатр оралиғида, саҳифалар барча томондан 2 см қолдирилган ҳолда бўлиши шарт.
2. Сатр боши - 1,25 см бўлиб, сатрларни энига тўғирлаш, сўзларни бошқа қаторга кўчириш автоматик тарзда бўлиши лозим.
3. Биринчи қатор марказдан муаллифнинг фамилияси, исми ва отасининг исми, иккинчи қаторда муаллифнинг иш жойи, лавозими, илмий даражаси ва унвони, e-mail ва телефон рақами, учинчи қаторда саҳафанинг ўртасида бош ва қалин ҳарфлар билан мақоланинг номи ёзилади. Ушбу маълумотлар ўзбек, инглиз ва рус тилларда берилиши лозим.
4. Кейинги қатордан ўзбек, инглиз ва рус тилларида 150-200 сўздан иборат аннотация берилади.
5. Кейинги қатордан ўзбек, инглиз ва рус тилларида калит сўзлар берилади.
6. Кейинги қатордан асосий матн бошланади.
7. Мақолалар илмий аҳамиятга эга бўлиб, улардаги факт ва фикрлар асосланган ҳамда мустақил маъно касб этиши лозим, плагиат ҳолати тақиқланади. Муаллиф фойдаланилган адабиётларни аниқ кўрсатиши, олинган иқтибосларнинг аниқ манбаларини келтириши лозим.
8. Web of science ҳамда Scopus тизимидаги журналлардан иқтибослар олиш мақсадга мувофиқдир.
9. Адабиётларнинг тўлиқ рўйхати асосий матндан сўнг алифбо тартибда кўрсатилиши лозим.

ЖУРНАЛ ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 8 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 14 кегль, 1,5 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца – 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от центра Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи.
4. В следующей строке аннотация из 150-200 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова.
6. Далее начинается основной текст.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должны быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Полный список литературы должен быть указан после основного текста а алфавитном порядке.

JOURNAL CROSSROADS OF CULTURE

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 8 pages, in Times New Roman, 14 pt., 1,5 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The first and last names of the author in the first line, and the title, position, academic degree and title of the author, e-mail address and telephone number in the second line, the name of the article in bold letters in the third line. This information certainly must be entered in Uzbek, English and Russian.
4. An annotation of 150-200 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages.
6. The next line begins with the main text.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from “Web of science” and “Scopus” journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text.
10. Seals and references should be in the main text [1, 25].

МАДАНИЯТ ЧОРАҲАЛАРИ

1 СОН, 3 ЖИЛД

ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ

НОМЕР 1, ВЫПУСК 3

CROSSROADS OF CULTURE

VOLUME 3, ISSUE 1

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000